

Handout 14 mei 2014:

A. Terminologie: Taal en taalwetenschap

Taalkunde – taalwetenschap - linguïstiek
descriptieve methode oftewel synchrone
historische methode oftewel diachrone
comparatieve methode oftewel contrastieve
algemene taalkunde
linguïstische universalia
natuurlijke taal x kunsttaal x gebarentaal
taal van mensen x taal van dieren
dubbele articulatie
primitieve talen
kindertaalverwerving
kritische periode
wolfskinderen
taalverwerving

Definities: Taal

Wanneer wij mensentalen bestuderen, benaderen we wat men kan noemen 'de essentie van mens zijn', de onderscheidende eigenschappen van de geest, die, zover we het weten, uniek zijn in de mens (Noam Chomsky: 1972)

„Jazyk je univerzální dorozumívací prostředek celospolečenské povahy, nástroj myšlení a prostředek sloužící k ukládání lidských zkušeností a k rozvíjení národních kulturních tradic. Má systémový a znakový charakter.“

Jazyk je čistě lidským a neinstinktivním způsobem komunikace myšlenek, citů a tužeb prostřednictvím systému vědomě vytvářených symbolů. Tyto symboly jsou v první řadě zvukové (vytvářené tzv. řečovými orgány). (Edward Sapir)

taal – spraak – uiting – jazyk (langue) – řeč (langage) – promluva (parole)
de Saussure en structuralisme (Genève, begin 20ste eeuw)
Cours de linguistique générale

Theorieën over het ontstaan en oorsprong van talen

conventionele en inventionele theorieën
Theorie van Darwin: de evolutie van soorten
Theorie van Engels: het werk maakt de evolutie van mens
andere theorieën:

- interjectie (pooh-pooh theory)
- onomatopée (bow bow theory)
- gebaren – Ginneken:

Theorieën over het ontstaan en oorsprong van talen

- Monogenesis (Trombetti) vs. Polygenesis (A. Marr)
- Differentiatie (divergentie) (Romaanse talen van Latijn) vs. Integratie (convergentie) (dialecten convergeren en verdwijnen)

Základní tendence ve vývoji jazyka

- 1. Zákon nerovnoměrného vývoje - různé složky jazyka se nevyvíjejí stejně a ve stejném okamžiku (centrum vs. periferie).
- 2. Zákon stability - jazyk odolává náhlým změnám (pružná stabilita).
- 3. Zákon pokroku - jazyk odráží vývoj společnosti (pružná stabilita).
- 4. Zákon rovnováhy výrazových prostředků - vzájemná kompenzace změn, k nimž v jazyce dochází.
- 5. Zákon ekonomie jazyka - účelnější, hospodárnější využití jazykových prostředků.

B. Funkce jazyka, komunikační akt, kogitivní systém

Functie van de taal: met een taal **communiceren** wij en **delen** wij bepaalde dingen **mee**. Taal is hierbij een **code**.

Overigefuncties:

Informatieve (*cognitieve*)

Expressieve (*expresieve, emotionele*)

Apelatieve (*directieve*)

Fatische

Estetische (*estetsiche, poëtische*)

Metatalige (*metalinguïstische*)

Mentale

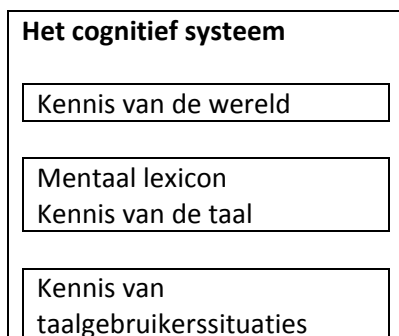
Het proces van spreken en verstaan oftewel het communicatieproces:

De spraakketen:

Productie	Transmissie	Perceptie
Spreker	Medium	Luisteraar
1. Bedoelen		7. Begrijpen
2. Formuleren		6. Verstaan
3. Spreken	4. Spraakgeluid (gebeurt in een context, informatie is geordend, code is dezelfde)	5. Horen

Het cognitief systeem = taal vanuit het psycholinguïstisch perspectief

de linguïstische competence x performance angeboren taalvermogen

C. Jazykový znak a Ferdinand de Saussure a Pražský lingvistický kroužek

Terminologie:

taal en taalteken

icoon

index

symbool

Strukturalistické pojetí znaku

20/30. léta 20. století v Ženevě – ženevská škola, *Course de la linguistique générale* (1916) =
Charles Bally, Albert Séchehaye

- „jazyk je systém, jehož jednotlivé části nelze zkoumat oddělení od funkcí, které v systému zastávají.“ (Černý 1996:128)

- synchronní x diachronní pohled na jazyk
- dichotomie langue a parole
- jazykový znak: signifié a signifiant

Ferdinand de Saussure (1857 – 1913) x Leonard Bloomfield (1887 – 1949)
structuralisme descriptivisme

Pražská (lingvistická) škola/Pražský lingvistický kroužek – Praags Linguïstisch Circle

Literatura:

Appel, René et. al.: *Taal en taalwetenschap*, Oxford: Blackwell Publishing, 2002

Čermák, František: *Jazyk a jazykověda*, Praha: Karolinum, 2007

Černý, Jiří: *Dějiny lingvistiky*, Olomouc: Votobia , 1996

de Saussure, Ferdinand: *Kurz obecné lingvistiky*, Praha: Academia, 2007